

พัฒนาการเกิดของมนุษย์ในอัครัญญสูตร*

Birth and Development in the Aggañña Sutta

กันยารัตน์ จันทะบงค์, พระโสภณพัฒนบัณฑิต และพระมหามิตร จิตตบุญ
Kanyarat Chuntabong, Phra Soponphattanabundit and Phramaha Mit Thitapunyo
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Northeastern University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Kanyaratch63@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ มุ่งเสนอพัฒนาการของมนุษย์ในอัครัญญสูตร พัฒนาการเกิดของมนุษย์โดยการกำเนิดจากพรหมที่หมดบุญหรือสิ้นอายุขัยจากชั้นอาภัสสรพรหมมาเป็นมนุษย์ในยุคแรกนี้ เป็นการเกิดเองโดยไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ เกิดแล้วก็โตเต็มวัยทันทีเรียกว่าที่กาย เป็นอุปปาติกะ สัตว์เกิดขึ้นด้วยอำนาจจิต มีกายโปร่งแสง กินปิติเป็นอาหาร ต่อมาได้บริโภคขี้วันดิน จนถึงข้าวสาลี ตามลำดับ ทำให้สภาพทางร่างกายเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะอาหารที่กินเข้าไปและเกิดมีความคิดที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้มนุษย์มีอวัยวะเพศต่างกัน และได้มีการพัฒนาในแต่ละด้านจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: พัฒนาการเกิด; อัครัญญสูตร

Abstract

The main purposes in accordance with the human's birth and development in the Aggañña Sutta, human development through the birth of Brahma, who had died or died from the Apassara Brahma realm to become human in the early age, It was a spontaneous birth without relying on parents. It was born as matures immediately, which is called the body 'Upapātika'. Animals arise with power of Citta. They have a translucent body, eat joy as food, later consumes the soil till wheat respectively. This causes the physical condition to change according to the nature of the food eaten and the mind is

*ได้รับบทความ: 16 พฤศจิกายน 2563; แก้ไขบทความ: 22 มิถุนายน 2564; ตอบรับตีพิมพ์: 25 มิถุนายน 2564
Received: November 16, 2020; Revised: June 22, 2021; Accepted: June 25, 2021

different, resulting in humans having different sex organs and have been developed in each area until now.

Keywords: Birth and Development; Aggañña Sutta

1. บทนำ

พระพุทธศาสนามีการกล่าวถึง พัฒนาการเกิดของมนุษย์ว่า มนุษย์นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของโลก และจักรวาล เป็นส่วนประกอบของธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้มีการกล่าวถึงเหตุปัจจัยแห่งการเกิดขึ้นของมนุษย์หรือการตั้งครรรค์ไว้อย่างน่าสนใจการเกิดของมนุษย์ว่าเริ่มมาแต่เดิมที่เป็นอภัสสรพรหม มีภาวะเป็นทิพย์ มีแสงสว่างในตัว พรหมเหล่านั้นจุติลงมาบนโลก ได้กินจวนดินที่ว่ามีรสหวานและมีกลิ่นหอม เมื่อจวนดินหมดก็กินสะเก็ดดินต่อ เมื่อสะเก็ดดินหายไปก็กินเครื่องดิน พอกินเข้าไปร่างกายก็เริ่มหยาบ ตัวก็เริ่มมีน้ำหนัก สูญเสียความเป็นทิพย์ แสงกายที่สว่างและลอยไปมาได้ก็เสื่อมหายไป จึงสิ้นสภาพของความเป็นทิพย์ เริ่มมองเห็นซึ่งกันและกัน และเมื่อเครื่องดินหายไป ข้าวสาลีอันผลิผลในที่ที่ไม่ต้องไถ ไม่มีรา ไม่มีแกลบ บริสุทธิ์ มีกลิ่นหอม มีเมล็ดเป็นข้าวสาก็ปรากฏขึ้นมาเพื่อเป็นอาหารแทน มนุษย์เริ่มมีความปรารถนากระหว่างชายหญิง สืบเชื้อสายต่อกันมา (ที.ปา. (ไทย). 11/111-140/83-102) สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงคำสอนให้เห็นว่า ธรรมชาติของมนุษย์มีทั้งดีและชั่ว ติดตัวมาแต่ชาติก่อน กล่าวคือ พระพุทธศาสนายอมรับเรื่องชาติก่อน เรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ช่วงเวียนว่ายตายเกิดก็ได้สั่งสมทั้งดีทั้งชั่ว ความดีความชั่ว เหล่านั้นไม่ได้หายไปไหน ยังคงอยู่ในจิตของเขา เขาเกิดมาพร้อมทั้งดีและชั่วอยู่แล้ว จะดีมากขึ้นถ้าได้มาอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้รับการฝึกฝนอบรมดี และอาจจะชั่วได้ (พระแมน จิตฺเมโธ, 2561, หน้า 59)

พระพุทธศาสนากล่าวถึงเหตุปัจจัยแห่งการเกิดขึ้นของมนุษย์หรือการตั้งครรรค์ ในมหาตณหาสังขยสูตร คือ สูตรว่าด้วยความสันตันทาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่าองค์ประกอบที่ทำให้สัตว์ (มนุษย์) เกิดในครรรค์มี 3 ประการ คือ 1) มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน 2) มารดามีระดูและ 3) มีคันธัพพะหรือปฏิสนธิวิญญาณ ปรากฏขึ้น (ม.ม. (ไทย). 12/408/443) และเหตุปัจจัยการตั้งครรรค์ของมนุษย์ในมติพระพุทธศาสนามีปัจจัยจากกฎธรรมชาติหรือนิยาม 5 ประการ ได้แก่ อุตุนิยาม พินนิยาม จิตนิยาม กรรมนิยาม และธรรมนิยาม เข้ามาเกี่ยวข้องตามหลักปฏิจจสมุปบาท (สมบุรณ์ ตาสนธิ, 2560, หน้า 23-37) คำว่าคันธัพพะหรือปฏิสนธิวิญญาณ หมายถึง สัตว์ผู้จะมาเกิดในครรรค์นั้นหรือจิตดวงแรกเกิดคือวิญญาณดวงแรกในชาตินี้ ปรากฏขึ้นในครรรค์มารดาและดำรงอยู่แบบเกิดดับต่อเนื่องจนถึงเวลาตาย อรรถาพินระหว่างนี้ชื่อว่า กายมนุษย์ พัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่กำเนิดจากพรหมที่หมดบุญหรือสิ้นอายุขัยจากชั้นอภัสสรพรหมมาเป็นมนุษย์ ในยุคแรกนี้ เป็นการเกิดเองโดยไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ เกิดแล้วก็โตเต็มวัยทันที เรียกว่าที่กายเป็นอุปาทิจะสัตว์เกิดขึ้นด้วยอำนาจจิต มีกายโปร่งแสง กินปติเป็นอาหาร ต่อมาสัตว์เหล่านั้นกินอาหารที่แตกต่างกัน

หลากหลายชนิด ตั้งแต่ช่วงดินจนถึงข้าวสาลีที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ทำให้สภาพทางร่างกายเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะอาหารที่กินเข้าไปและเกิดมีความคิดที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้มนุษย์มีอวัยวะเพศต่างกันบางคนเพศหญิงปรากฏบางคนเพศชายปรากฏ (วิ.มหา. (ไทย). 1/172/141)

ในทางวิทยาศาสตร์ได้กล่าวถึงมนุษย์ว่า มีพัฒนาการมาจากสัตว์อันดับไพรเมต (Primate) ซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก มีพัฒนาการมาตามลำดับจนมีลักษณะทางกายภาพเหมือนปัจจุบัน กระบวนการวิวัฒนาการที่ผ่านมาเป็นไปอย่างซับซ้อนและใช้เวลายาวนาน วิวัฒนาการของมนุษย์ มีคุณลักษณะพิเศษโดยการเปลี่ยนแปลงทางกายสัณฐานวิทยา พัฒนาการ สรีรวิทยาและพฤติกรรม การปรับตัวทางกายวิภาคศาสตร์ที่สำคัญที่สุด ได้แก่ 1) ทวิบาทหรือการเดินสองเท้า 2) ขนาดสมองที่ใหญ่ขึ้น 3) การพัฒนาเจริญเติบโตที่นานขึ้น (การตั้งครรภ์และวัยทารก) และ 4) ภาวะทวิสัณฐานทางเพศที่ลดลง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดเหล่านี้ยังเป็นหัวข้อถกเถียงกันอยู่ (Boyd, Robert, Silk, Joan, 2003) ตราบเท่าทุกวันนี้ก็ยังไม่มีการทราบอย่างถ่องแท้ ว่าสิ่งมีชีวิตอุบัติขึ้นบนโลกเป็นครั้งแรกได้อย่างไร มนุษย์เกิดขึ้นมาได้อย่างไร และมีวิวัฒนาการมาอย่างไร

ดังนั้น พัฒนาการเกิดของมนุษย์ในอัครคัมภีร์ ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ พระสุตตันตปิฎก เพื่อเป็นการต่อยอดจากการศึกษาของและ เป็นการพัฒนาทักษะการคิดและเป็นหลักการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. ความสำคัญของมนุษย์ในอัครคัมภีร์

อัครคัมภีร์ เป็นพระสูตรที่ว่าด้วยต้นกำเนิดของโลก และการกำเนิดของมนุษย์ พระพุทธองค์ทรงปฏิเสธ คำกล่าวของ พวกพราหมณ์ ได้กล่าวถึงการกำเนิดของมนุษย์ ในพระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 3 ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค อัครคัมภีร์ ว่าด้วยต้นกำเนิดของโลก (ที.ปา. (ไทย). 11/111-140/83-102) การเกิดขึ้นของโลกหรือจักรวาลและการกำเนิดสรรพสิ่งต่างๆ บนโลกก็ได้มีการบันทึกอยู่ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาปรากฏอยู่แล้วในอัครคัมภีร์ คำว่า อัครคัมภีร์ สามารถแยกศัพท์ได้เป็นคำว่า “อคค” หมายความว่า ยอด ปลาย สูงสุด ก่อน แรกและส่วนต้น (นาคะประทีป, 2532, หน้า 7) กับคำว่า “ญา” มีความหมายว่า ฟังรู้ ควรรู้ ด้วยเหตุนี้ ตามรูปศัพท์จึงหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นลำดับแรกซึ่งฟังรู้ ควรรู้ สิ่งใดที่เกิดขึ้นเป็นลำดับแรกซึ่งมนุษย์ฟังรู้ หรือควรรู้นั้น พระอรรถกถาจารย์โบราณได้อรรถาธิบายความหมายของคำว่า “อคคณญ์ อุกขร” ในความหมายของ โลกูปตติวิสกถ์ คือ คำที่พูดกันมาตั้งแต่เกิดโลก คือ คำว่า “มหาสมมติ” “กษัตริย์” “ราชา” “พราหมณ์” “ฌายกา” “อชฌายกา” “เวสสา” และ “ศูทร” คำเหล่านี้ (หลวงเทพรัตนคุชัญญ์, 2540, หน้า 157) ชื่อเป็นเรียกกลุ่มคนที่แบ่งตามอาชีพในสังคมดึกดำบรรพ์ซึ่งเป็นพัฒนาการที่มีมาภายหลังจากการกำเนิดโลกและจักรวาลตามอัครคัมภีร์ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสว่ามนุษย์เริ่มมีพัฒนาการทางระบบสังคม เศรษฐกิจและการเมืองไว้อย่างน่าสนใจยิ่ง

ในขณะเดียวกัน ทรงแสดงวิวัฒนาการของมนุษย์ ควบคู่ไปกับวิวัฒนาการของโลกต่อจากนี้ ตรัสเล่าถึงวิวัฒนาการของระบบสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไว้อย่างน่าสนใจยิ่งคือ ตรัสเล่าว่า มหาชนได้ประชุมกันเพื่อแก้ไขป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น โดยตกลงให้แบ่งสรรที่ดินให้แก่แต่ละคน (ครอบครัว) มีสิทธิครอบครองเพื่อทำมาหากิน และคัดเลือกผู้มีลักษณะดีให้ทำหน้าที่ปกครองดูแลในฐานะเจ้าของแผ่นดิน จึงมีคำว่า “กษัตริย์” (ตรงกับคำว่ากษัตริย์ ในภาษาสันสกฤต) เกิดขึ้น โดยประชาชนยินดีแบ่งปันผลประโยชน์แก่ผู้ปกครองนั้นเนื่องจากผู้ปกครองทำหน้าที่ได้ดี ประชาชนพอใจ จึงมีคำว่า ราชาเกิดขึ้น และเนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่มหาชนคัดเลือกแต่งตั้งขึ้นจึงมีชื่อว่า มหาสมมตราช ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ กลุ่มคนที่เรียกว่า กษัตริย์จึงเกิดขึ้น ต่อมา เมื่อมีคนละเมิดสิทธิของผู้อื่น และกระทำการทุจริตต่างๆ มากขึ้น จึงมีคนอีกกลุ่มหนึ่งช่วยทำหน้าที่สั่งสอนและทำพิธีลอยบาปให้ จึงมีคำว่า พรหมณ์เกิดขึ้น พัฒนาการและความเป็นไปทั้งหลายล้วนเป็นไปเองโดยธรรมชาติทั้งสิ้น ในเรื่องกำเนิดของโลกและสิ่งทั้งหลายนั้น คำอธิบายในเบื้องต้นแม้จะมีลักษณะค่อนข้างจะที่เป็นตำนาน หาข้อพิสูจน์ไม่ได้แน่ชัด แต่ส่วนหนึ่งของการแสดงพรรณนาก็เห็นได้ว่า มีความคิดเกี่ยวกับวิวัฒนาการของธรรมชาติ แต่กล่าวถึงคนกลุ่มแรกที่มาจากอภิสรรพรหม ในยุคโลกถูกทำลายแล้วตั้งขึ้นใหม่ และคนกลุ่มนี้ปรากฏตัวบนพื้นโลกในลักษณะการเกิดแบบ อุปปาทิกะ คือเกิดและเจริญเติบโตโดยพร้อมขึ้นมาทันทีทันใดพุทธปรัชญาเน้นคนเป็นสิ่งมีชีวิตที่สำคัญกว่าสิ่งมีชีวิตอื่น และอธิบายการเกิดว่าเป็นไปตามการจัดสรรของกรรม (เพ็ญแข กิตติศักดิ์, 2522, หน้า 139-140)

สรุปได้ว่า อักคัณณสูตรมีความสำคัญ ว่า ด้วยพัฒนาการของมนุษย์ พระพุทธเจ้าทรงแสดงคุณธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นผู้ประเสริฐมิใช่เพราะวรรณะแต่ทรงเห็นว่าบุคคลเป็นผู้ประเสริฐเพราะหน้าที่ ทรงตัดตอนแห่งสังวัฏฏกับของโลก ในขณะเดียวกัน ทรงแสดงวิวัฒนาการของมนุษย์ ควบคู่ไปกับวิวัฒนาการของโลกต่อจากนี้ ตรัสเล่าถึงวิวัฒนาการของระบบสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไว้อย่างน่าสนใจยิ่ง

3. พัฒนาการเกิดของมนุษย์ในอักคัณณสูตร

พระพุทธศาสนาไม่ปฏิเสธการเกิดหากยังไม่สามารถตัดวัฏสงสารได้ แต่กล่าวถึงการเกิดพัฒนาการของมนุษย์ว่าเป็นการสืบต่อภพชาติ ตามเหตุและตามปัจจัย พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัส กับวาเสฏฐะและภราทวาชะว่า “ครั้นเวลาล่วงเลยมาช้านานโลกนี้เสื่อม เมื่อโลกกำลังเสื่อม เหล่าสัตว์ส่วนมากไปเกิดที่พรหมโลกชั้นอาภิสสระ นึกคิดอะไรก็สำเร็จได้ตามปรารถนา มีปิตีเป็นภักขา มีรัศมีชานออกจากร่างกาย เทียวสัจจรูปไปในอากาศ อยู่ในวิมานอันงดงาม สถิตอยู่นานแสนนาน สมัยหนึ่ง ครั้นเวลาล่วงเลยมาช้านานโลกนี้เจริญขึ้น เมื่อโลกกำลังเจริญขึ้นเหล่าสัตว์ส่วนมากจุติจากพรหมโลกชั้นอาภิสสระมาเป็นอย่างนี้ นึกคิดอะไรก็สำเร็จ ได้ตามปรารถนามีปิตีเป็นภักขา มีรัศมีชานออกจากร่างกาย เทียวสัจจรูปไปในอากาศ อยู่ในวิมานอันงดงาม สถิตอยู่นานแสนนาน ต่อมาสัตว์เหล่านั้นพากันใช้มือปั้นวันดินให้เป็นคำๆ เพื่อจะ

บริโศก เมื่อใด สัตว์เหล่านั้นพากันใช้มือปั้นจวนดิน ให้เป็นคำๆ เพื่อบริโศก เมื่อนั้น รัศมีที่ชานออกจากร่างกายของสัตว์เหล่านั้นก็หายไป เมื่อรัศมีที่ชานออกจากร่างกายหายไป ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ก็ปรากฏ เมื่อดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ปรากฏ ดวงดาวนักษัตรทั้งหลายก็ปรากฏ เมื่อดวงดาวนักษัตรทั้งหลายปรากฏ กลางคืน กลางวันก็ปรากฏ เมื่อกลางคืน กลางวันปรากฏ เดือนหนึ่ง ครึ่งเดือนก็ปรากฏ เมื่อเดือนหนึ่ง ครึ่งเดือนปรากฏ ฤดูและปีก็ปรากฏ ด้วยเหตุเพียงเท่านั้น โลกนี้ จึงได้กลับฟื้นขึ้นอีก (ที.ปา. (ไทย). 11/118/88) ต่อมา สัตว์เหล่านั้นเมื่อบริโศกจวนดิน มีจวนดินนั้นเป็นภักษา มีจวนดินนั้นเป็นอาหาร ได้ดำรงอยู่นานแสนนาน มีจวนดินนั้นเป็นอาหาร ได้ดำรงอยู่นานแสนนาน สัตว์เหล่านั้นจึงมีร่างกายหยาบขึ้น ทั้งผิวพรรณก็ปรากฏแตกต่างกัน สัตว์บางพวกมีผิวพรรณงาม บางพวกมีผิวพรรณทราม สัตว์เหล่าใดมีผิวพรรณงาม สัตว์เหล่านั้นก็ดูหมิ่นสัตว์ที่มีผิวพรรณทรามว่า ‘พวกเราผิวพรรณงามกว่าสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่านั้นมีผิวพรรณทรามกว่าพวกเรา’ เมื่อสัตว์เหล่านั้นเกิดมีมานะถือตัว เพราะการดูหมิ่นเรื่องผิวพรรณเป็นปัจจัย จวนดินจึงหายไป เมื่อจวนดินหายไป สัตว์เหล่านั้นจึงประชุมกัน ครั้นแล้วต่างก็พากันโยยหาว่า ‘รสเอ๋ย รสเอ๋ย’ แม้ทุกวันนี้ก็เหมือนกัน พวกมนุษย์ได้ของมีรสดีบางอย่าง มักกล่าวอย่างนี้ว่า ‘รสเอ๋ย รสเอ๋ย’ พวกพราหมณ์พากันนึกได้แต่คำโบราณที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีว่าด้วยต้นกำเนิดของโลกเท่านั้น แต่ไม่รู้เนื้อความแห่งคำนั้นเลย (ที.ปา. (ไทย). 11/111-140/83-102)

เมื่อจวนดินของสัตว์เหล่านั้นหายไป สะเก็ดดินก็ปรากฏ สะเก็ดดินนั้นปรากฏลักษณะเหมือนดอกเห็ด สะเก็ดดินนั้นสมบูรณ์ด้วยสี สมบูรณ์ด้วยกลิ่น สมบูรณ์ด้วยรส มีสีเหมือนเนยใสหรือเนยข้นอย่างดี และมีรสอร่อยเหมือนน้ำผึ้งมีซึ่งปราศจากโทษ ครั้นนั้น สัตว์เหล่านั้นได้พากันบริโศกสะเก็ดดิน เมื่อบริโศกสะเก็ดดินนั้น มีสะเก็ดดินนั้นเป็นภักษา มีสะเก็ดดินนั้นเป็นอาหาร ได้ดำรงอยู่นานแสนนาน เมื่อบริโศกสะเก็ดดิน มีสะเก็ดดินนั้นเป็นภักษา มีสะเก็ดดินนั้นเป็นอาหาร ได้ดำรงอยู่นานแสนนาน สัตว์เหล่านั้นจึงมีร่างกายหยาบขึ้น ทั้งผิวพรรณก็ปรากฏแตกต่างกัน สัตว์บางพวกมีผิวพรรณงาม บางพวกมีผิวพรรณทราม สัตว์เหล่าใดมีผิวพรรณงาม สัตว์เหล่านั้นก็ดูหมิ่นสัตว์ที่มีผิวพรรณทรามว่า ‘พวกเราผิวพรรณงามกว่าสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่านั้นมีผิวพรรณทรามกว่าพวกเรา’ เมื่อสัตว์เหล่านั้นเกิดมีมานะถือตัวเพราะการดูหมิ่นเรื่องผิวพรรณเป็นปัจจัย สะเก็ดดินจึงหายไป (ที.ปา. (ไทย). 11/111-140/83-102)

เมื่อสะเก็ดดินหายไป เครื่องดินก็ปรากฏ เครื่องดินนั้นปรากฏคล้ายเถาผักบุ้ง เครื่องดินนั้นสมบูรณ์ด้วยสี สมบูรณ์ด้วยกลิ่น สมบูรณ์ด้วยรส มีสีเหมือนเนยใสหรือเนยข้นอย่างดี และมีรสอร่อยเหมือนน้ำผึ้งมีซึ่งปราศจากโทษ ครั้นนั้น สัตว์เหล่านั้นได้พากันบริโศก เครื่องดิน เมื่อบริโศกเครื่องดินนั้น มีเครื่องดินนั้นเป็นภักษา มีเครื่องดินนั้นเป็นอาหาร ได้ดำรงอยู่นานแสนนาน เมื่อบริโศกเครื่องดิน มีเครื่องดินนั้นเป็นภักษา มีเครื่องดินนั้นเป็นอาหาร ดำรงอยู่นานแสนนาน สัตว์เหล่านั้นจึงมีร่างกายหยาบขึ้น ทั้งผิวพรรณก็ปรากฏแตกต่างกัน สัตว์บางพวกมีผิวพรรณงาม บางพวกมีผิวพรรณทราม สัตว์เหล่าใดมีผิวพรรณงาม สัตว์เหล่านั้นก็ดูหมิ่นสัตว์ที่มีผิวพรรณทรามว่า ‘พวกเราผิวพรรณงามกว่าสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่านั้นมีผิวพรรณ

หรามกว่าพวกเรา’ เมื่อสัตว์เหล่านั้นเกิดมีมานะถือตัว เพราะการดูหมิ่นเรื่องผิวพรรณเป็นปัจจัย เครือดิน จึงหายไป เมื่อเครือดินหายไป สัตว์เหล่านั้นจึงประชุมกัน ครั้นแล้วต่างพากันโยยหาว่า ‘พวกเราเคยมีเครือดิน บัดนี้เครือดินของพวกเราหายไปแล้ว’ ในสมัยนี้ก็เหมือนกัน พวกมนุษย์ ถูกทุกขระทมบางอย่างกระทบ เข้าก็พากันบ่นพ้อว่า ‘เราเคยมีของสิ่งนี้ แต่เดี๋ยวนี้ของของเราหายไปแล้ว’ พวกพราหมณ์พากันนึกได้แต่คำโบราณที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีว่าด้วยต้นกำเนิดของโลกเท่านั้น แต่ไม่รู้เนื้อความแห่งคำนั้นเลย

1. ความปรากฏแห่งเพศหญิงและเพศชาย พระพุทธศาสนามากล่าวเหตุปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพวกมนุษย์ว่ามา จากการบริโภคตั้งแต่วันดินมาจนถึงข้าวสาลีอันเป็นผลผลิตในที่ที่ไม่ต้องไถ ไม่มีรำ ไม่มีแกลบ ทำให้กายละเอียดเริ่มหยาบจนเกิดเพศสภาวะขึ้น พระพุทธเจ้าตรัส กับว่า วาเสฏฐะและภารทวาชะ เมื่อเครือดินของสัตว์เหล่านั้นหายไปแล้ว ข้าวสาลีอันผลผลิตในที่ที่ไม่ต้องไถ ไม่มีรำ ไม่มีแกลบ บริสุทธี มีกลิ่นหอม มีเมล็ดเป็นข้าวสารก็ปรากฏ ในที่พวกเขาเก็บเกี่ยวข้าวสาลีไป เพื่อเป็นอาหารเย็นในตอนเย็น ก็กลับมีข้าวสาลีงอกสุกขึ้นได้ในตอนเช้า ในที่พวกเขาเก็บเกี่ยวข้าวสาลีไป เพื่อเป็นอาหารเช้าในตอนเช้า ก็กลับมีข้าวสาลีงอกสุกขึ้นได้ในตอนเย็น ความพร่องไม่ปรากฏเลย ครั้งนั้น สัตว์ทั้งหลายพากันบริโภคข้าวสาลีซึ่งเกิดสุกเองในที่ที่ไม่ต้องไถ มีข้าวสาลีนั้นเป็นภักษา มีข้าวสาลีนั้นเป็นอาหาร ได้ดำรงอยู่นานแสนนาน สัตว์เหล่านั้นบริโภคข้าวสาลี ซึ่งเกิดสุกเองในที่ที่ไม่ต้องไถ มีข้าวสาลีนั้นเป็นภักษา มีข้าวสาลีนั้นเป็นอาหาร ได้ดำรงอยู่นานแสนนาน สัตว์เหล่านั้นจึงมีร่างกายหยาบขึ้น ทั้งผิวพรรณก็ปรากฏแตกต่างกันและอวัยวะเพศหญิงปรากฏแก่ผู้เป็นหญิง อวัยวะเพศชายปรากฏแก่ผู้เป็นชาย กล่าวกันว่า หญิงเพ่งดูชาย และชายก็เพ่งดูหญิงนานเกินไป เมื่อชนทั้ง 2 เพศต่างเพ่งดูกันและกันนานเกินไป ก็เกิดความกำหนัดขึ้น ความเร่าร้อนก็ปรากฏขึ้นในกาย เพราะความเร่าร้อนเป็นปัจจัย ชนเหล่านั้นจึงได้เสพเมถุนธรรม (ที.ปา. (ไทย). 11/126/92) ก็โดยสมัยนั้น สัตว์เหล่าใดเห็นสัตว์เหล่าอื่นกำลังเสพเมถุนกันจึงขว้างฝุ่นใส่บ้าง ขว้างขี้เถ้าใส่บ้าง ขว้างมูลโคใส่บ้าง ด้วยกล่าวว่า ‘คนถ้อย เจ้าจงฉิบหาย คนถ้อย เจ้าจงฉิบหาย’ แล้วกล่าวต่อไปว่า ‘ก็ไฉน สัตว์จึงทำกรรมอย่างนี้แก่สัตว์เล่า’ ข้อที่ว่ามานั้น แม้ในขณะนี้ ในชนบทบางแห่ง เมื่อนำสัตว์ที่จะถูกฆ่าไปสู่ที่ประหาร มนุษย์เหล่าอื่นก็จะขว้างฝุ่นใส่บ้าง ขว้างขี้เถ้าใส่บ้าง ขว้างมูลโคใส่บ้าง พวกพราหมณ์พากันนึกได้แต่คำโบราณที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีว่าด้วยต้นกำเนิดของโลกเท่านั้น แต่ไม่รู้เนื้อความแห่งคำนั้นเลย

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพวกมนุษย์นั้น เป็นไปเหตุปัจจัยของการบริโภค ตั้งแต่วันดินมาจนถึงข้าวสาลี อันเป็นผลผลิตในที่ที่ไม่ต้องไถ ไม่มีรำ ไม่มีแกลบ ทำให้กายละเอียดเริ่มหยาบจนเกิดเพศสภาวะขึ้น ทั้งผิวพรรณก็ปรากฏแตกต่างกัน เกิดเพศหญิง เพศชาย เมื่อชนทั้ง 2 เพศต่างเพ่งดูกันและกันนานเกินไป ก็เกิดความกำหนัดขึ้น ชนเหล่านั้นจึงได้เสพเมถุนธรรม จนเกิดเป็นการสืบทอดเชื้อสายตามลำดับจนถึงปัจจุบัน อันเป็นที่มาของการปรากฏความเป็นเพศหญิงและเพศชาย ในอัครคัมภีร์

2. การเริ่มสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์ พัฒนาการของมนุษย์เมื่อมีกายภาพหยาบแล้วปรากฏกิเลสขึ้น จึงต้องการปกปิดการกระทำที่น่ารังเกียจนั้น เป็นเหตุให้มีการสร้างที่มุงบังเป็นที่อยู่อาศัยและมีการสะสมอาหารไว้บริโภคสำหรับตนเอง และครอบครัว ในอัครคัมภีร์สูตรก็เช่นกัน พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “วาเสฏฐะและภารทวาชะ สมัยนั้น การเสพเมถุนธรรมอันเป็นเหตุให้ถูกขว้างฝุ่นใส่เป็นต้นนั้นถือว่าเป็นเรื่องไม่ดี แต่บัดนี้ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา สมัยนั้นเหล่าสัตว์ผู้เสพเมถุนธรรม ไม่ได้เข้าไปยังหมู่บ้านหรือนิคมตลอด 1 เดือนบ้าง 2 เดือนบ้าง เนื่องจากสัตว์เหล่านั้นต้องการเสพสัทธรรมเกินเวลา ต่อมาจึงพากันสร้างเรือนขึ้น เพื่อปกปิดสัทธรรมนั้น สัตว์บางคนเกิดความเกียจคร้านจึงมีความเห็นอย่างนี้ว่า ‘ท่านผู้เจริญ เรานี้ช่างลำบากเสียจริง ที่ต้องนำข้าวสาลิมาเพื่อเป็นอาหารเย็นในตอนเย็น และเพื่อเป็นอาหารเช้าในตอนเช้า ทางที่ดี เราควรนำข้าวสาลิมาครั้งเดียวให้พอเพื่อเป็นอาหารเช้าและอาหารเย็นต่อแต่นั้นมา สัตว์นั้นก็นำข้าวสาลิมาเพียงครั้งเดียว เพื่อเป็นอาหารเย็นและอาหารเช้า....’ (ที.ปา. (ไทย). 11/111-140/83-102) การพัฒนาด้านการจัดการดูแลเรื่องอาหาร เพื่อดำรงชีวิตก็เริ่มขึ้น จากการเก็บไว้ให้พอสำหรับ 1 วัน เป็น 2 วัน เป็น 4 วัน เป็น 8 วัน ตามความต้องการตามลำดับ เป็นต้น

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่างๆ การดำรงชีพและความต้องการบริโภค จึงต้องมีระบบการผลิตตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรในสังคมหนึ่งๆ และเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งเพราะบาปอกุศลธรรม ความต้องการเคารพในสิทธิของกันและกัน จึงเกิดข้อตกลงแก่กันเป็นเหตุให้ระบบเศรษฐกิจเริ่มถือกำเนิดขึ้น ดังต่อไปนี้ “วาเสฏฐะและภารทวาชะ ครั้งนั้น สัตว์เหล่านั้นจึงประชุมกัน ครั้นแล้วต่างพากันปรับทุกข์ว่า ‘ท่านผู้เจริญ บาปธรรมก็ปรากฏในสัตว์ทั้งหลายแล้ว ด้วยว่าในกาลก่อน พวกเรานึกคิดอะไรก็สำเร็จได้ตามปรารถนา มีปิตีเป็นอาหาร มีรัศมีชานออกจากร่างกาย เทียวสัญญาจรไปในอากาศ... เราควรแบ่งข้าวสาลิและปิกปิ่นเขตแดนกันเถิด’จนเริ่มการตั้งกฎระเบียบเพื่อให้การอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข สัตว์ทั้งหลายจึงได้ประชุมกันปรับทุกข์กันว่า ‘ท่านผู้เจริญ บาปธรรมปรากฏในหมู่มสัตว์แล้ว คือ การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้จักปรากฏ การครหาจักปรากฏ การพูดเท็จจักปรากฏ การถือทันทวารุจจักปรากฏ ทางที่ดีพวกเราแต่งตั้ง สัตว์ผู้หนึ่ง ซึ่งจะว่ากล่าวผู้ที่ควรว่ากล่าว ตีเตือนผู้ที่ควรตีเตือน ขบไล่ผู้ที่ควรขบไล่โดยชอบ พวกเราจักแบ่งปันข้าวสาลิให้แก่สัตว์ผู้ เป็นเหตุให้ คำว่ามหาชนสมมต กษัตริย์ 2 คำนี้จึงเกิดขึ้น เพราะเหตุที่สัตว์นั้น ให้ชนเหล่าอื่นยินดีได้โดยชอบธรรม ฉะนั้น คำที่ 3 ว่า ‘ราชา ราชา’ จึงเกิดขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ จึงได้เกิดมีแวดวงกษัตริย์นั้นขึ้นแก่สัตว์เหล่านั้นเท่านั้น ไม่มีแก่สัตว์เหล่าอื่น มีแก่สัตว์พวกเดียวกันเท่านั้น ไม่มีแก่สัตว์ที่มีใช้พวกเดียวกัน มีโดยธรรมเท่านั้น ไม่ใช่โดยธรรมตามคำโบราณที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีว่าด้วยต้นกำเนิดของโลก ก็ธรรมเท่านั้นประเสริฐที่สุดในหมู่มชนทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (ที.ปา. (ไทย). 11/111-140/83-102) เกิดระบบการปกครองขึ้น โดยการยกบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของคนหมู่มาก ขึ้นมาปกครอง เมื่อเกิดระบบการปกครองขึ้น สัตว์บางพวกได้มีความคิดอย่างนี้ว่า ‘ท่านผู้เจริญ บาปธรรมเกิดขึ้นในหมู่มสัตว์แล้ว ทางที่ดี พวกเราควรลอบบาปอกุศลธรรมทั้ง

เสียเกิด สัตว์เหล่านั้นจึงได้พากันลอยบาปอกุศลธรรมนั้นทิ้งไป ฉะนั้น คำแรกว่า ‘พราหมณ์ พราหมณ์’ จึงเกิดขึ้น พราหมณ์เหล่านั้นจึงสร้างกระท่อมในป่า แล้วบำเพ็ญฌานอยู่ในกระท่อมที่... เพราะพวกเขา บำเพ็ญฌานอยู่ คำที่ 2 ว่า ‘ฌายกา ฌายกา’ จึงเกิดขึ้นในจำนวนสัตว์เหล่านั้น สัตว์บางพวก เมื่อไม่บรรลุ ฌานนั้น จึงเที่ยวไปยังหมู่บ้านที่ใกล้เคียงกันและนิคมที่ใกล้เคียงกัน พากันทำคัมภีร์อยู่ มนุษย์ทั้งหลายเห็น เขาแล้วจึงกล่าวอย่างนี้ว่า ‘ท่านผู้เจริญ สัตว์เหล่านี้ไม่ได้บรรลุฌานนั้น... เพราะชนเหล่านี้ ไม่บำเพ็ญฌาน ในบัดนี้ คำที่ 3 ว่า ‘อชฌายกา อชฌายกา’ จึงเกิดขึ้น... บรรดาสัตว์เหล่านั้น บางพวกยึดมั่นเมถุนธรรม แล้วแยกประกอบภารงานที่แตกต่างออกไป ฉะนั้น คำว่า ‘เวสสา เวสสา’ จึงเกิดขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวมา นี้ จึงได้เกิดมีแควดวงแพศย์นั้นขึ้นแก่สัตว์เหล่านั้นเท่านั้น ไม่มีแก่สัตว์เหล่าอื่น มีแก่สัตว์พวกเดียวกันเท่านั้น ไม่มีแก่สัตว์ที่มีใช้พวกเดียวกัน มีโดยธรรมเท่านั้น ไม่ใช่โดยอธรรม ตามคำโบราณที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีว่า ด้วยต้นกำเนิดของโลก ก็ธรรมเท่านั้นประเสริฐที่สุดในหมู่ชนทั้งในโลกนี้ และโลกหน้าสำหรับพระพุทธ ศาสนาแล้ว ความเสมอภาค ยังหมายถึง ความพอดี หรือ ทางสายกลาง ซึ่งเหตุปัจจัยที่จะทำให้เกิดสังคม ที่เสมอภาค สมดุล พอดี คือ “สัมมาทิฐิ” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2558, หน้า 293) ก็คือ ความเห็นถูกต้องในการดำเนินชีวิตในทางสายกลาง ไม่สุดโต่ง ไม่เอาเปรียบเกินไป ไม่เห็นแก่ตัว ไม่สะสมมากเกินไป ไม่ค้ำกำไรเกินตัว ให้มีการแบ่งปันให้แก่คนที่มีย่อย

สรุปได้ว่า พระพุทธองค์ทรงแสดงพัฒนาการของมนุษย์ ควบคู่ไปกับวิวัฒนาการของโลก ตรัสเล่า ถึงวิวัฒนาการของระบบสังคม เศรษฐกิจ ไว้อย่างน่าสนใจ คือ ตรัสเล่าว่า มหาชนได้ประชุมกันเพื่อแก้ไข ป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น โดยตกลงให้แบ่งสรรที่ดินให้แก่ละคน (ครอบครัว) มีสิทธิครอบครองเพื่อทำมาหากิน และคัดเลือกผู้มีลักษณะดีให้ทำหน้าที่ปกครองดูแลในฐานะเจ้าของแผ่นดิน จึงมีคำว่า “ชาติตยะ” เกิดขึ้น โดยประชาชนยินดีแบ่งปันผลประโยชน์แก่ผู้ปกครองนั้นเนื่องจากผู้ปกครองทำหน้าที่ได้ดี ประชาชนพอใจ จึงมี คำว่า ราชาเกิดขึ้น และเนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่มหาชนคัดเลือก แต่งตั้งขึ้น จึงมีชื่อว่า มหาสมมตราช ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ กลุ่มคนที่เรียกว่า กษัตริย์จึงเกิดขึ้น ต่อมา เมื่อมีคนละเมิด สิทธิของผู้อื่น และกระทำการทุจริตต่างๆ มากขึ้น จึงมีคนอีกกลุ่มหนึ่งช่วยทำหน้าที่สั่งสอนและทำพิธี ลอยบาปให้ จึงมีคำว่า พราหมณ์เกิดขึ้น ตามลำดับ

4. สรุป

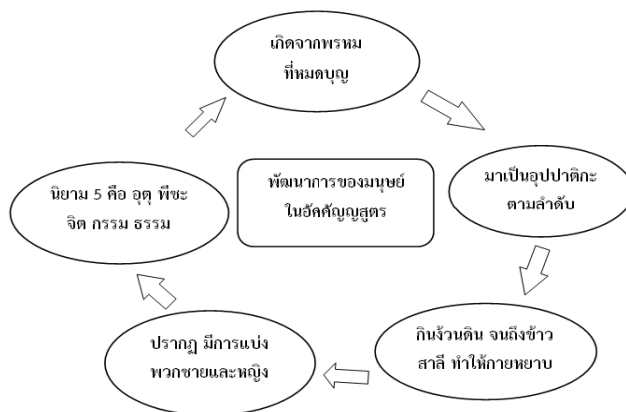
พัฒนาการของมนุษย์ในอัครัญญสูตร มาจากพรหมที่หมดบุญหรือสิ้นอายุขัยจากชั้นอาภัสสร พรหมมาเป็นมนุษย์ในยุคแรกนี้ เป็นการเกิดเองโดยไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ เกิดแล้วก็โตเต็มวัยทันทีเรียกว่า ที่กายเป็นอุปปาติกะ สัตว์เกิดขึ้นด้วยอำนาจจิต มีกายโปร่งแสง กินปิติเป็นอาหาร ต่อมาสัตว์เหล่านั้นกิน อาหารที่แตกต่างกันหลากหลายชนิดตั้งแต่วัวดินจนถึงข้าวสาลีที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ทำให้สภาพ ทางร่างกายเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะอาหารที่กินเข้าไปและเกิดมีความคิดที่แตกต่างกัน เพราะเหตุ

ที่คุณภาพของอาหารที่มนุษย์บริโภคเข้าไป มีลักษณะหยาบขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เป็นเพราะกิเลสที่เพิ่มมากขึ้นของมนุษย์ ส่งผลทำให้มนุษย์มีอวัยวะแตกต่างกันบางคนเพศหญิงปรากฏบางคนเพศชายปรากฏ มีการแบ่งพวกชายและหญิงพระพุทธศาสนาไม่ได้ให้คำตอบเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของโลกธาตุหรือจักรวาล แต่กล่าวว่าเอกภพนี้มีลักษณะเป็นวัฏจักร ทรงตัดตอนแห่งสังวัฏฏ์ของโลก ในช่วงสุดท้ายคือช่วงที่โลกเสื่อมลงจนสลายไป สัตว์โลกส่วนมากที่รอดชีวิต ได้ไปเกิดในชั้นอภิสรรพหิม จากนั้นทรงแสดงวิวัฒนาการของโลกตั้งแต่ตอนต้นแห่งวัฏฏ์กับ เริ่มจากสภาพที่เป็นน้ำแผ่เต็มอวกาศอันแว้งว่างเปล่าทั่วบริเวณมืดมืดแล้วโลกค่อยๆ ก่อตัวขึ้นมีสิ่งต่างๆ และพืชพรรณตามลำดับซึ่งมนุษย์กินจวันดิน ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ปรากฏ ดวงดาวนักษัตรทั้งหลายก็ปรากฏ กลางคืนกลางวันก็ปรากฏ ฤดูและปีก็ปรากฏ เมื่อวันดินหมดมนุษย์กินสะเก็ดดิน สะเก็ดดินหมด มนุษย์จึงกินเครื่องดิน เมื่อเครื่องดินหมดมนุษย์จึงเก็บข้าวสาลี ที่เกิดเองตามธรรมชาติ เป็นข้าวสารสุกกามกิน เป็นต้น

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

พัฒนาการสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกเป็นวิวัฒนาการของกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ซึ่งไม่มีใครจะหลีกเลี่ยงได้ แต่การที่จะเกิดนั้นจะต้องอาศัยเหตุและปัจจัยประกอบและเกี่ยวพันกัน การเกิดและพัฒนาการของมนุษย์ในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้า ทรงแสดงให้เห็นว่า ธรรมชาติการเกิดของมนุษย์ต้องการอาศัย อุตุ พืช จิต กรรม และธรรมเป็นตัวนำทางในการเกิด การเกิดจึงเป็นเรื่องที่ยาก แม้เกิดมาแล้ว การที่จะรักษาให้มีชีวิตยืนยาวก็เป็นเรื่องยากเพราะอาศัยเป็นปัจจัยในหลายส่วนที่จะทำให้ชีวิตยืนยาวแต่อย่างใดก็ตาม การพัฒนาการเกิดของมนุษย์ในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้า ได้ทรงแสดงไว้ในอัครคัมภีร์สูตรอย่างละเอียด ประเด็นสำคัญพระพุทธเจ้าได้ทรงอธิบายอากาศธาตุจนกลายมาเป็นสังขารธาตุที่ไร้การเนรมิต แต่เป็นการพัฒนาชีวิตจากธรรมชาติสู่ความเป็นรูปรูปนามให้คนเราได้เรียนรู้เข้าใจชีวิตอย่างถูกต้อง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- นาคะประทีป. (2532). *ปาลี-สยาม อภิธาน*. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาการศึกษา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ.ปยุตฺโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพฯ: เพ็ทแอนด์โฮม.
- พระแมน จิตเมโธ. (2561). *ธรรมชาติของมนุษย์ในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพ็ญแข กิตติศักดิ์. (2522). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความคิดเรื่องจักรวาลวิทยาในพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). *ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13(2), 23-37.
- หลวงเทพดรุณานุศิษฐ์ (ทวี ธรรมธัช ป.9). (2540). *ธาตุบุปปีปิภา*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Boyd, Robert, Silk, Joan B. (2003). *How Humans Evolved*. New York: Norton.